

Г.В. Верещагіна, канд. екон. наук, доцент
І.В. Фефелов, аспірант
Харківський національний економічний університет

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ НА РИНКУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ (ІННОВАЦІЙНОЇ) ПРОДУКЦІЇ ОКРЕМОГО ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Розвиток та розгалуження ринку інновацій в Україні потребують удосконалення існуючих та розробки нових методичних підходів щодо його оцінки. Дослідження у цьому напрямку висвітлювались автором [1-4], та дозволили виділити, і апробувати власний підхід до сегментування й оцінки інноваційного ринку. Проте апробація здійснювалась на основі використання даних Державного комітету статистики на рівні держави та регіону (Харківська область). В той же час доцільним виявляється перевірка запропонованого [4] методичного підходу, базуючись на звітних даних окремого підприємства, для проведення аналізу та прогнозування розвитку його інноваційної діяльності, які можуть починатися з визначення тенденцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою оцінки розвитку ринку інновацій займалася низка вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких І.М. Буднікевич, М.І. Дідківський, О.С. Гайфутдинова, В. В. Митенев, С. А. Селякова, О. А. Латуха, В.Н. Гунин, В.П. Баранчєєв, В.А. Устинов, А.М. Ілишев та ін. [5-11]. Проте вони не зосереджують необхідної уваги на визначенні факторів, які можуть впливати на розвиток інноваційного ринку в цілому, або на окремі його сегменти, з метою використання цих факторів для оцінки розвитку інноваційного ринку у майбутньому.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у перевірці принципової можливості проведення прогнозування розвитку ринку науково-технічної продукції окремого підприємства на прикладі ДП «Гипрококс», на основі якісного аналізу зв'язку діяльності ДП «Гипрококс» та підприємств коксохімічної промисловості.

Виклад основного матеріалу досліджень. Основними замовниками (споживачами) науково-технічної проектної документації ДП «Гипрококс» є підприємства коксохімічної промисловості в країнах Європи, Азії та Африки: Алжир, Болгарія, Боснія та Герцеговина, Бразилія, Грузія, Єгипет, Індія, Іран, Італія, Казахстан, Китай, КНДР, Нігерія, Пакистан, Польща,

Росія, Румунія, Словаччина, Туреччина, Угорщина, Фінляндія, Чехія – усього 35 заводів, не враховуючи країни СНД. Крім того, за ліцензіями ДП «Гипрококс» побудовані коксові батареї та УСГК у Японії та Німеччині (5 заводів).

В Україні споживачами продукції підприємства є: ВАТ «Авдіївський коксохімічний завод», ПАТ «Алчевськкокс», ПАТ «МК «Азовсталь»», КХП ПАТ «Міттал Стіл Кривий Ріг», ПАТ «Євраз Баглейкокс», ПАТ «Дніпрококс», ПАТ «Дніпродзержинський коксохімічний завод», ПАТ «Донецьккокс», ТОВ «Вуглепродукт», ПрАТ «Єнакіївський коксохімпром», ПрАТ «Макіївкокс», ПАТ «Ясинівський коксохімічний завод», ПрАТ «Харківський коксовий завод», ТОВ НВО «Інкор і КО^о» (Фенольний завод) м. Дзержинськ.

У співробітництві з вітчизняними фірмами («Укріндустрія», «Укразіябуд» та ін.) ДП «Гипрококс» виграв тендери: на будівництво комплексу коксових батарей у м. Ісфахан (Іран), реконструкцію комплексу батарей у м. Бхілаї та м. Бокаро (Індія), м. Пьомбіно (Італія), м. Дунайварош (Угорщина) [12].

Це свідчить про розвиток інноваційного ринку науково-технічних робіт ДП «Гипрококс» не тільки окремо, і не тільки в якості проектів будівництва та реконструкції підприємств коксохімічної промисловості, але також і у взаємозв'язку із удосконаленням устаткування та технологій виробництва в даній сфері.

За останні десять років за науково-технічною документацією ДП «Гипрококс» реконструйовані та введені в експлуатацію 22 комплекси коксових батарей. У табл. 1 наведений список проектів ДП «Гипрококс», реалізованих в Україні, починаючи з 1999 року [13].

Нижче також наведені показники середньої питомої ваги обсягу випуску коксу, для кожного підприємства коксохімічної промисловості України, в загальному обсязі виробництва коксу по Україні за період з 1990 р. по 2010 р. (рис. 1, табл. 2).

Порівняння даних табл. 1, діаграми на рис. 1 та даних у табл. 2, дає можливість говорити про те, що основними вітчизняними клієнтами ДП «Гипрококс» за останні тринадцять років, були підприємства з великими обсягами реалізації: ПАТ «Алчевськкокс», ПАТ «Арселор-Міттал Кривий Ріг», ПАТ «Ясинівський КХЗ», ПАТ «МК Азовсталь», ПАТ "Євраз Баглейкокс", ТОВ НВО «Інкор і КО^о» (Фенольний завод) м. Дзержинськ, Горлівський КХЗ ТОВ "ІСТЕК", ПАТ "Авдіївський КХЗ", ПАТ "Запоріжкокс" чіє фінансове становище та позиція на ринку дозволяють їм проводити в себе заходи з модернізації і розширення виробничих потужностей.

1. Основні проекти ДП «Гипрококс» з 1999 р. в Україні

Найменування підприємства та номер коксової батареї	Дата пуску	Проектна потужність, тис.т/рік
<i>ПрАТ "Харківський коксовий завод"</i> Будівництво коксової батареї №4-бис	28.06.2006	160
<i>ПАТ "МК АзовСталь"</i> Реконструкція коксової батареї №3	16.04. 2003	455
<i>ПАТ "МК АзовСталь"</i> Реконструкція коксової батареї №4	29.03. 2006	455
<i>ПАТ "Євраз Баглейкокс"</i> Реконструкція коксової батареї №7	29.07. 2008	490
<i>Горлівський КХЗ ТОВ "ІСТЕК"</i> Реконструкція коксової батареї №3	13.12. 2005	466
<i>ПАТ "Ясинівський КХЗ"</i> Реконструкція коксової батареї №1	13.07. 2006	450
<i>ПАТ "Ясинівський КХЗ"</i> Реконструкція коксової батареї №6	25.06. 1999	690
<i>ПАТ "Ясинівський КХЗ"</i> Реконструкція коксової батареї №5	15.12. 2002	690
<i>ПАТ "Авдіївський КХЗ"</i> Реконструкція коксової батареї № 3	24.01. 2008	690
<i>ПАТ "Авдіївський КХЗ"</i> Реконструкція коксової батареї №4	будується	690
<i>ПАТ "АрселорМіттал Кривій Ріг"</i> Реконструкція коксової батареї №4	18.01. 2007	550
<i>ПАТ "АрселорМіттал Кривій Ріг"</i> Реконструкція коксової батареї №3	27.12. 2007	550
<i>ПАТ "Алчевськкокс"</i> Будівництво коксової батареї № 10-біс із системою трамбування вугільної шихти	26.10. 2006	1000
<i>ПАТ "Алчевськкокс"</i> Будівництво УСТК (3 блоки х 70 т/ч)	2006	
<i>ПАТ "Запоріжкокс"</i> Реконструкція коксової батареї № 1-біс	на стадії проектування	800
<i>ПАТ "Запоріжкокс"</i> Будівництво УСТК (2 блоки х 70 т/ч)	проектування завершено	

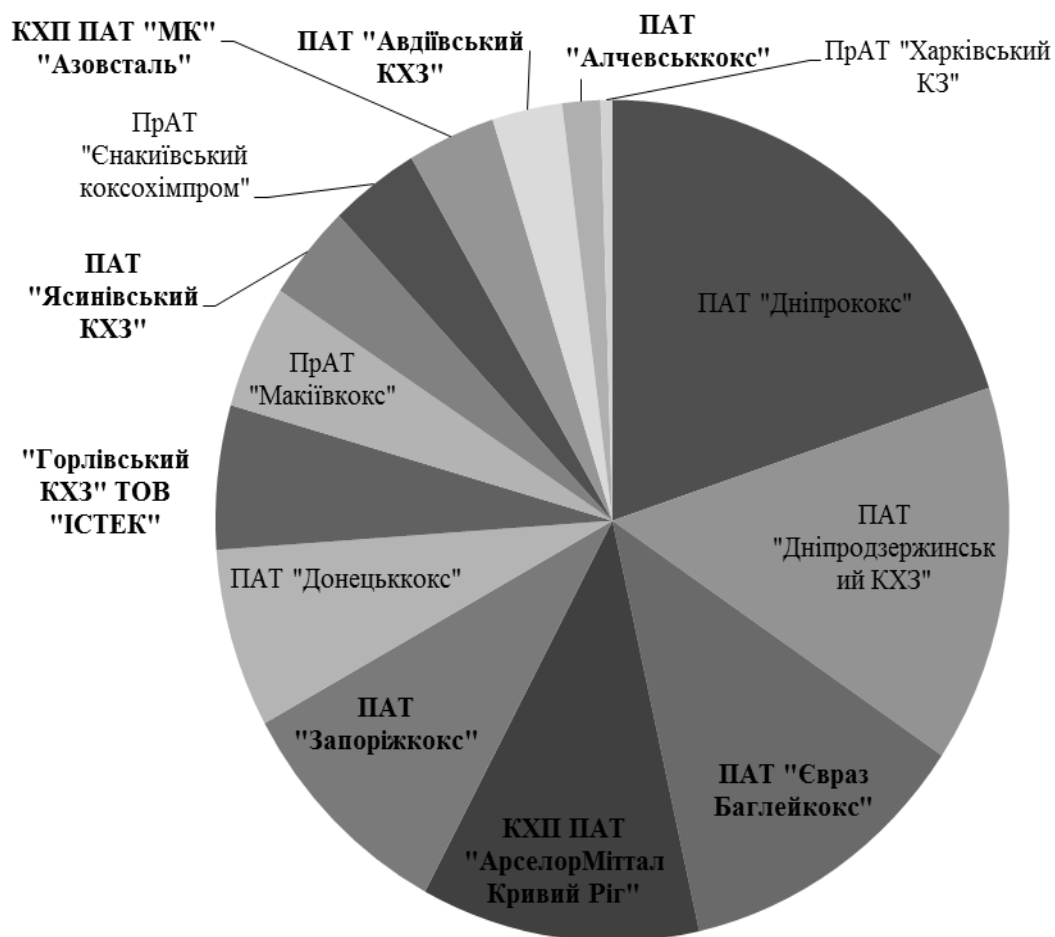

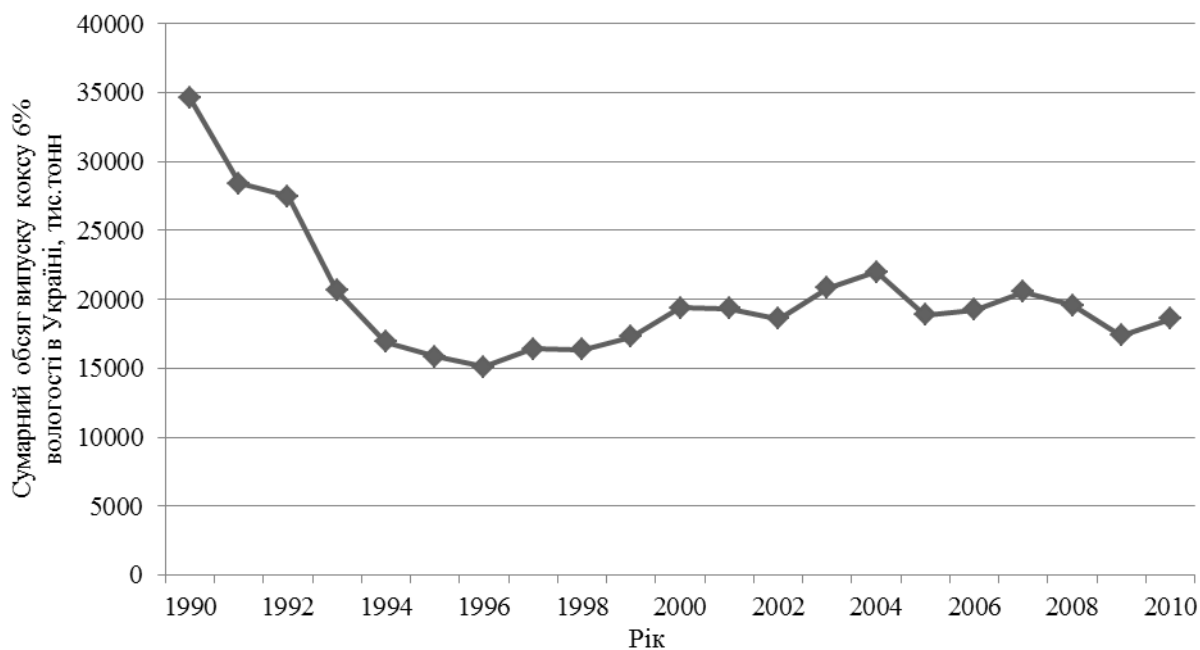
Рис. 1. Середня питома вага підприємств у загальному обсязі випуску коксу 6 % вологості в Україні за період 1990–2010 рр.

Значна частина коксового (80-90 %) і хімічного (50 %) устаткування, що виготовляється підприємствами України для коксохімічної промисловості, виготовлена за технічними завданнями і проектами ДП «Гипрококс», що дозволяє припустити можливість впливу показника сумарного випуску коксу 6% вологості в Україні на кінцеві показники діяльності інституту.

Для проведення подальших досліджень був визначений сумарний обсяг випуску коксу в Україні за період з 1990 по 2010 рр., графічно представлений на рис. 2.

**2. Середня питома вага підприємств у загальному обсязі випуску
коксу 6 % вологості в Україні за період 1990–2010 рр.**

З з/п	Назва підприємства	Середня питома вага, %
1.	ПАТ "Авдіївський КХЗ"	19,9
2.	КХП ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"	14,5
3.	ПАТ "Алчевськкокс"	12,1
4.	КХП ПАТ "МК" "Азовсталь"	11,3
5.	ПАТ "Запоріжжкокс"	9,2
6.	ПАТ "Ясинівський КХЗ"	6,9
7.	ПАТ "Донецьккокс"	5,5
8.	ПАТ "Євраз Баглейкокс"	4,8
9.	ПрАТ "Макіївкокс"	3,7
10.	ПАТ "Дніпрококс"	3,6
11.	ПАТ "Дніпродзержинський КХЗ"	3,6
12.	ПрАТ "Єнакіївський коксохімпром"	2,8
13.	"Горлівський КХЗ" ТОВ "ІСТЕК"	1,6
14.	ПрАТ "Харківський КЗ"	0,5
Усього:		100

**Рис. 2. Сумарний обсяг випуску коксу 6 % вологості в Україні
за 1990–2010 рр.**

Порівняння було проведено з метою виявлення загальних тенденцій у рості та зниженні динаміки показників обох рядів. Результати порівняння обсягу виконаних ДП «Гипрококс» робіт, за рахунок коштів замовників з України (подана у вигляді базисних темпів зростання, базовий – 2000 р.) та сумарного обсягу випуску коксу 6 % вологості в Україні за період з 2000 по 2009 рр. наведено на рис. 3 та 4 відповідно.

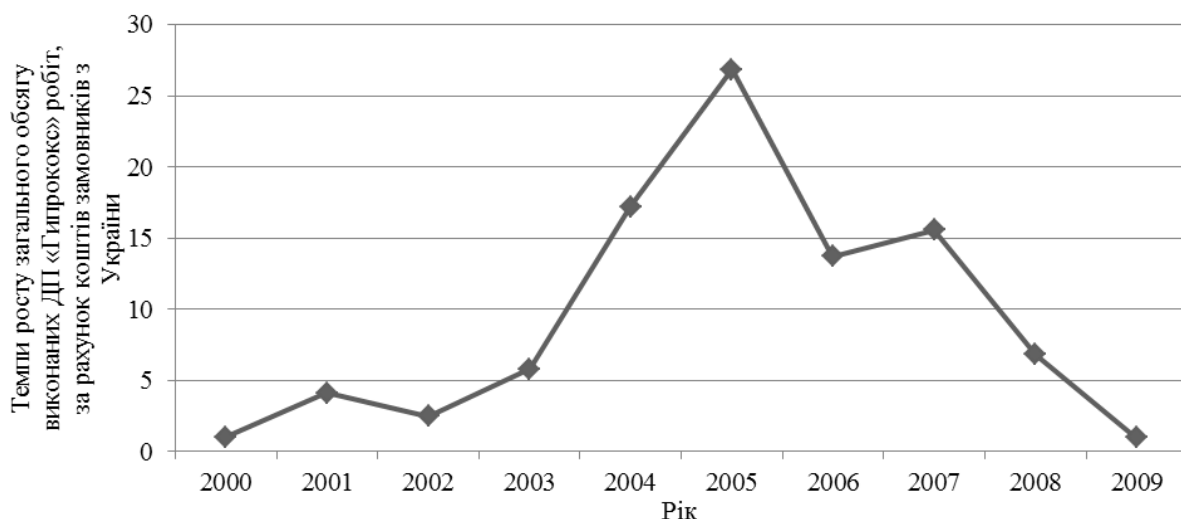

Рис. 3. Темп росту обсягів виконаних ДП «Гипрококс» робіт, за рахунок коштів замовників з України в 2000–2009 рр. (2000 р. – базовий)

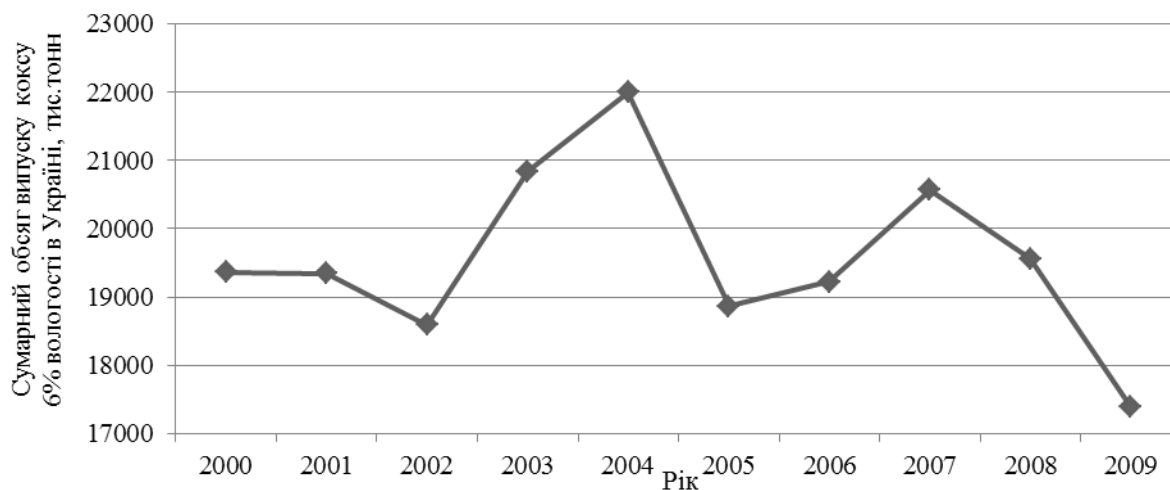

Рис. 4. Сумарний обсяг випуску коксу 6 % вологості в Україні за 2000–2009 рр.

Підтвердження загальних напрямків динаміки двох рядів дозволяє припустити зв'язок ринку науково-технічної продукції ДП «Гипрококс» та обсягів випуску коксу в Україні, оскільки мають місце схожі тенденції в обох рядах, а отже, виявляється доцільним проведення подальшого аналізу розвитку ринку науково-технічної продукції ДП «Гипрококс» з використанням методичного підходу до аналізу розвитку ринку інновацій, викладеного в [4].

Висновки. За результатами дослідження можна говорити про те, що ДП «Гипрококс» як установа, що спеціалізується на наданні інжинірингових послуг у сфері проектування підприємств коксохімічної промисловості в Україні та в інших країнах, – є інноваційно активним підприємством, показники інноваційної активності якого можливо аналізувати та прогнозувати. Враховуючи те, що значна частина коксового (80-90 %) і хімічного (50 %) устаткування підприємств коксохімічної промисловості України, виготовлена за технічними завданнями і проектами ДП «Гипрококс», а в динаміці обсягу виконаних робіт за рахунок коштів замовників з України, та в динаміці сумарного обсягу випуску коксу 6 % вологості в Україні спостерігаються схожі тенденції, можна говорити про наявність зв'язку між ринком науково-технічної продукції ДП «Гипрококс» та ринком коксохімічної промисловості України, та використовувати це з метою оцінки обсягів науково-технічної (інноваційної) продукції у подальшому.

Бібліографічний список: 1. Фефелов І.В. Теоретичні підходи до визначення змісту інноваційного ринку / І.В. Фефелов // Управління розвитком: зб. наук. пр. – Харків: ХНЕУ. – 2010. – № 19 (95). – С. 119–121. 2. Фефелов І.В. Теоретичні підходи до розподілу ринку інновацій / І.В. Фефелов // Управління розвитком: зб. наук. пр. – Харків: ХНЕУ. – 2011. – № 13 (110). – С. 106–109. 3. Фефелов І.В. Методичні підходи щодо оцінки розвитку ринку інновацій / І.В. Фефелов // Управління розвитком: зб. наук. пр. – Харків: ХНЕУ. – 2011. – № 18 (115). – С. 36–39. 4. Верещагіна Г.В. Методичні підходи щодо здійснення аналізу розвитку ринку інновацій / Г.В. Верещагіна, І.В. Фефелов // Управління розвитком: зб. наук. пр. – Харків: ХНЕУ. – 2011. – № 22 (119). – С. 27–29. 5. Буднікевич І.М. Становлення регіонального ринку інновацій: теорія та практика (на прикладі Карпатського регіону): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.10.01 / І.М. Буднікевич; НАН України; Ін-т регіон. дослідж. – Л., – 2002. – 20 с. 6. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посібник / М.І. Дідківський. – К.: Знання. – 2006. –

462 с. 7. Гайфутдинова О.С. Международная инновационная конкурентоспособность российских предприятий: вопросы теории и практики / О.С. Гайфутдинова // Экономическая теория, прикладная экономика и хозяйственная практика: проблемы эффективного взаимодействия: материалы конф. – Ярославль, 2006. 8. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vscs.ac.ru/>. 9. Латуха О.А. Формирование эффективных экономических отношений многоотраслевых интегрированных структур с участием вузов, на базе развития инноваций: монография / О.А. Латуха, В.А. Титова, О.Л. Лямзин, О.В. Макаренко. – Новосибирск, 2006. 10. Гунин В.Н., Баранчев В.П., Устинов В.А. Управление инновациями. – М., Инфра – М., 2003. – 272 с. 11. Ильшев А.М. Учет и анализ инновационной деятельности организации: учеб. пособие / А.М. Ильшев, Н.Н. Ильшева, И.Н. Воропанова. – М.: КНОРУС. – 2006. – 240 с. 12. Материалы к 14 национальному конкурсу качества в номинации «большие предприятия» и к 5-му международному конкурсу по качеству стран Центральной и Восточной Европы. – Гипрококс. – 2009. – 79 с. 13. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.giprokoks.com>.

Верещагина А.В., Фефелов И.В. Определение тенденций на рынке научно-технической (инновационной) продукции отдельного предприятия. Проведено определение тенденций на рынке научно-технической продукции ГП «Гипрококс» за последние годы. Обоснована принципиальная возможность прогнозирования развития института, на основе качественного анализа связи деятельности ГП «Гипрококс» и предприятий коксохимической промышленности.

Vereshchagina A., Fefelov I. Determination of trends on the market of scientific and technical (innovative) products of the individual enterprise. Determination of trends on the market of scientific and technical products of the Giprokoks state-owned company in order to determine the fundamental possibility of predicting its innovation activity, as itself, and in conjunction with the development of coke industry market.